

คู่มือประชาชน รหস্যแผนไทย 24 หลัก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
กระทรวงสาธารณสุข
Ministry of Public Health
ว.พ. 2568

ยาแผนไทย

คำนำ

คู่มือรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก สำหรับประชาชนฉบับนี้ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตและการให้บริการแก่ประชาชน พ.ศ. 2569 เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ ชัดเจน ถูกต้อง และเข้าใจง่ายเกี่ยวกับระบบรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก อันเป็นรหস্যมาตรฐาน ที่ภาครัฐใช้ในการบริหารจัดการยาสมุนไพรและยาแผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของประเทศ

คู่มือฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจเกี่ยวกับรหস্যยาแผนไทย 24 หลัก คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร และเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านใด รหস্যยาแผนไทย 24 หลัก เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การให้บริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการ สาธารณสุขเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ช่วยให้หน่วยบริการต่าง ๆ ใช้ข้อมูลยาแผนไทยร่วมกันอย่างเป็นระบบ ลดความสับสนในการสื่อสารข้อมูล และสนับสนุน การพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือสำหรับประชาชน ฉบับนี้จะประโยชน์ต่อประชาชนในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการยาแผนไทย ของภาครัฐ และช่วยเสริมความเชื่อมั่นในการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการ สาธารณสุขของประเทศ

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กระทรวง :	สาธารณสุข
กรม :	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
หน่วยงาน :	สถาบันการแพทย์แผนไทย
ชื่อกระบวนงาน :	ออกหัตถยาแผนไทย 24 หลีก
ประเภท :	☒ งานด้านอนุญาต ☐ งานด้านบริการ
หมวดหมู่กระบวนงาน:	☐ อนุญาต / ออกใบอนุญาต / รับรอง ☐ อนุมัติ ☐ จัดระเบียบ ☒ ขึ้นทะเบียน ☐ รับแจ้ง ☐ ให้ประสานบัตร ☐ ให้อาญาบัตร ☐ อื่น ๆ (เช่น การออกผลการวิเคราะห์ / ให้ความเห็นชอบ)
ประเภทกระบวนงาน:	☐ กระบวนงานที่เชื่อมโยงหลายหน่วยงาน ☐ กระบวนงานบริการที่ต่อเนื่องจากหน่วยงานอื่น ☐ กระบวนงานบริการที่เบ็ดเสร็จในหน่วยเดียว ☐ กระบวนงานบริการที่ใช้บริการในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (กระบวนงานที่เชื่อมโยงหลายหน่วยงาน) ☐ กระบวนงานบริการที่ใช้บริการในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (กระบวนงานบริการที่ต่อเนื่องจากหน่วยงานอื่น) ☒ กระบวนงานบริการที่ใช้บริการในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (กระบวนงานบริการที่เบ็ดเสร็จในหน่วยเดียว)
ประเภทรูปแบบบริการ:	☐ ขอรับบริการสำหรับรายใหม่ ☐ ต่ออายุใบอนุญาต ☐ แก้ไข/เปลี่ยนแปลงใบอนุญาต ☐ ยกเลิกใบอนุญาต ☐ ขอรับใบแทนใบอนุญาต ☒ อื่น ๆ (ระบุ) ขึ้นทะเบียนออกหัตถยาแผนไทย 24 หลีก
ระดับผลกระทบ:	☐ บริการทั่วไป ☒ บริการที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ/สังคม

พื้นที่บริการ:	☐ ส่วนกลาง ☐ ส่วนภูมิภาค ☐ ท้องถิ่น ☒ ส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค (ตามกฎกระทรวง) ☐ ส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค (นอกกฎกระทรวง) ☐ ต่างประเทศ ☐ สถาบันการศึกษา
----------------	---

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	ชื่อกฎหมาย
1	พระราชบัญญัติผลิตภัณท์สมุนไพร พ.ศ.2562

ช่องทางการให้บริการ

1 ช่องทางการให้บริการ
E-mail

รายละเอียด
dq2559@gmail.com

2 ช่องทางการให้บริการ
เบอร์โทรศัพท์

รายละเอียด
02-591-7007 ต่อ 3503

3 ช่องทางการให้บริการ
ไปรษณีย์

รายละเอียด
กลุ่มงานมาตรฐานบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
อาคาร 3 ชั้น 5 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

หลักเกณฑ์ วิธีการ เจือปนในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

1.

เป็นยาแผนไทย ที่มีความหมายตามประกาศ
พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562

2.

การผลิตยาแผนไทย แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.1 ยาสำเร็จรูป

ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 และ
ผู้ผลิตภาครัฐให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไข ในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับผู้ได้รับยกเว้น
ให้มีใบอนุญาต นำเข้า ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามมาตรา 18(1) แห่งพระราชบัญญัติ
ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566 ด้วย

2.2 ยาปรุงเฉพาะราย

ผู้ผลิต (ภาครัฐ) ต้องดำเนินการตามแนวปฏิบัติการปรุงยาเฉพาะราย

3.

ผู้ผลิตยาแผนไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ผู้ผลิตภาครัฐ

หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ที่มีภารกิจด้านป้องกันหรือบำบัดโรคและ
สภากาชาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษา เพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์
แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

3.2 ผู้ผลิตภาคเอกชน

หมายถึง หน่วยงานภาคเอกชนที่มีการผลิตยาแผนไทย
โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จะใช้ฐานข้อมูลบริษัทผู้ผลิตเอกชน
มูลนิธิ องค์การเภสัชกรรม ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการ
อาหารและยา (อย.) จากเลขทะเบียน 3 ประเภท คือ

- (1) เลขทะเบียน G คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์ผลิตในประเทศ
- (2) เลขทะเบียน H คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์แบ่งบรรจุ
- (3) เลขทะเบียน K คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์นำเข้า

หลักเกณฑ์ วิธีการ เจือปนไขในการยื่นคำขอ และในการพิจารณาอนุญาต

4.

กรณีการขอรหัสยาแผนไทยที่เป็นสูตรตำรับที่คิดค้น พัฒนาขึ้นใหม่ (ผู้ผลิตภาครัฐ)

4.1

การตั้งตำรับยา ต้องเป็นไปตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย/
องค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกอื่น หรือ

4.2

มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ว่ายาตำรับนั้นมีสรรพคุณตามที่กล่าวอ้าง

4.3

ต้องเป็นเภสัชตำรับของหน่วยบริการ

5.

กรณียาสมุนไพรต่างประเทศ เช่น ยาสมุนไพรจีน ยุโรป
ต้องมีข้อบ่งชี้ว่าเป็นยารักษาโรค

6.

แนวปฏิบัติในการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก
สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและ
การแพทย์ทางเลือก จะเป็นผู้รับผิดชอบ

ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ

1

ผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอหยาแผนไทย 24 หลัก

ระยะเวลา

5
วัน

เอกสารที่ต้องเตรียม ได้แก่

1. หนังสือแจ้งความประสงค์ขอหยาแผนไทย 24 หลัก
2. แบบฟอร์มการขอหยาแผนไทย 24 หลัก
3. กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน ให้แนบเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้
 - 3.1 สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K) กับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้แนบมาด้วยทุกครั้ง
 - 3.2 สำเนาใบอนุญาตการผลิตยา/ผลิตภัณฑ์สมุนไพร
 - 3.3 สำเนาขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

แบบฟอร์มการยื่นขอหยา
สามารถ Download เอกสารได้ที่

- เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- อยู่ในเอกสารดาวน์โหลดเพิ่มเติมแบบฟอร์มการขอหยาแผนไทย 24 หลัก รูปแบบไฟล์ excel

จัดส่งเอกสารทุกรายการ ครบทั้ง 2 ช่องทาง ได้แก่

1. ส่งหนังสือตามระบบราชการ มาที่
เรียน ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี 11000
พร้อมวงเล็บมุมของว่า (ขอหยาแผนไทย 24 หลัก)
2. ส่งมาที่ E-mail address : dq2559@gmail.com

เพื่อความสะดวกในการจัดทำข้อมูลและติดตามการประสานข้อมูลหยาแผนไทย

ขั้นตอน ระยะเวลา และส่วนงานที่รับผิดชอบ

2

ขั้นตอน:

สถาบันการแพทย์แผนไทยรวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอ รวมถึงตรวจสอบความถูกต้อง ส่งแก้ไขข้อมูล/ ขอรายละเอียดเพิ่มเติม

ระยะเวลา:

1 วัน

3

ขั้นตอน:

สถาบันการแพทย์แผนไทยกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

ระยะเวลา:

1 วัน

4

ขั้นตอน:

สถาบันการแพทย์แผนไทยยื่นขอรหัส TTMT ซึ่งออกรหัสโดยสำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)

ระยะเวลา:

3 วัน

5

ขั้นตอน:

สถาบันการแพทย์แผนไทยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลยา รหัสยาแผนไทย 24 หลัก และรหัส TTMT

ระยะเวลา:

1 วัน

6

ขั้นตอน:

สถาบันการแพทย์แผนไทยเผยแพร่ข้อมูลทาง

- เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย
- ศูนย์มาตรฐานรหัสและข้อมูลสุขภาพแห่งชาติ
- กลุ่มพัฒนามาตรฐานรหัสด้านสุขภาพ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระยะเวลา:

2 วัน

7

ขั้นตอน:

สถาบันการแพทย์แผนไทยทำหนังสือแจ้งผู้ผลิต เรื่อง การกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

ระยะเวลา:

2 วัน

ระยะเวลาดำเนินการรวม

กระบวนการงาน

ระยะเวลา

1

ผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอรหস্যแพนไทย 24 หลัก

5 วัน

2

รวบรวมข้อมูลจากผู้ผลิตภาครัฐและเอกชนยื่นขอ
รวมถึงตรวจสอบความถูกต้อง
ส่งแก้ไขข้อมูล/ขอรายละเอียดเพิ่มเติม

1 วัน

3

กำหนดรหস্যแพนไทย 24 หลัก

1 วัน

4

กำหนดรหস্য TTMT

3 วัน

5

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลยา
รหস্যแพนไทย 24 หลัก และรหস্য TTMT

1 วัน

6

เผยแพร่ข้อมูลรหস্যแพนไทย 24 หลักและรหস্য TTMT

2 วัน

7

ทำหนังสือแจ้งผู้ผลิตเรื่องการกำหนด
รหস্যแพนไทย 24 หลัก

2 วัน

รวมระยะเวลา (วันทำการ) /
การออกรหস্যแพนไทย 1 รอบ

15 วัน

รายการเอกสาร หลักฐานประกอบ

ชื่อเอกสาร

หนังสือแจ้งความประสงค์ขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

แบบฟอร์มการขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน

กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K) กับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน สำเนาใบอนุญาตการผลิตยา/ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน สำเนาขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

ค่าใช้จ่าย

ค่าธรรมเนียมในการขอรหัสยาแผนไทย
24 หลัก แบ่งเป็น 2 รูปแบบ

8.1

รายการยาเดี่ยว
รายการละ

30
บาท

8.2

รายการยาตำรับ
รายการละ

50
บาท

Bank Transfer

โอนเข้าบัญชี
ธนาคารกรุงไทย
เลขบัญชี 142-0-38566-6

และส่งสลิปมาที่อีเมล

@ dq2559@gmail.com

ช่องทางการร้องเรียน

1

ชื่อหน่วยงาน:

กลุ่มงานมาตรฐานบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

รายละเอียด

สำหรับการขอรหัสยาแผนไทย TTMT
การปรับปรุงข้อมูลรหัสยาแผนไทย TTMT

โทรศัพท์ 02-591-7007 ต่อ 3503

เว็บไซต์ : <https://www.dtam.moph.go.th/thai-med-code/>

สแกนเพื่อเข้าเว็บไซต์

2

ชื่อหน่วยงาน:

สำนักพัฒนามาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)

รายละเอียด

สำหรับสอบถามข้อมูล MasterTTMT_xxxxxxx
บัญชี TTMT สำหรับ Drug Catalog สปสช.

โทรศัพท์ 02-027-9711 ต่อ 9071

เว็บไซต์ : <https://this.or.th/service/ttmt/>

สแกนเพื่อเข้าเว็บไซต์

3

ชื่อหน่วยงาน:

ศูนย์บริการประชาชน
สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี

รายละเอียด

เลขที่ 1 ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กทม. 10300

สายด่วน **1111**

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

01

บทนำ

1

02

หลักเกณฑ์การออกหัตถยาแผนไทย

2

03

ขั้นตอนการขอหัตถยาแผนไทย ๒๔ หลัก

5

04

เอกสารที่ต้องเตรียม

8

05

แนวทางการใช้ดุลยพินิจ

9

06

คำถามที่พบบ่อย

10

บทนำ

รหস্যแผนไทย 24 หลัก คือ รหัสประจำตัวยาแผนไทยและยาสมุนไพร ที่ภาครัฐกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลาง ในการบริหารจัดการยาแผนไทยในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ ทั่วประเทศ โดยรหัสดังกล่าวใช้สำหรับระบุข้อมูลสำคัญของยาแต่ละรายการ เช่น ประเภทของยา รูปแบบยา ความแรงของยา และแหล่งผลิต

รหস্যแผนไทย 24 หลัก ทำหน้าที่เสมือน **“เลขประจำตัวประชาชนของยาแผนไทย”** กล่าวคือ เป็นรหัสที่ใช้ระบุตัวตนของยาแต่ละชนิดอย่างชัดเจนและไม่ซ้ำกัน เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถอ้างอิงและใช้ข้อมูลเดียวกัน ลดความสับสนจากการเรียกชื่อยาที่แตกต่างกัน ในแต่ละพื้นที่และช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลยาเป็นไปอย่างเป็นระบบ

การมีรหস্যแผนไทย 24 หลัก ยังช่วยสนับสนุนการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย ให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยทำให้หน่วยบริการสามารถติดตามข้อมูลการใช้ยาแผนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการรักษาพยาบาล การบริหารจัดการยา และการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบบริการสุขภาพของประเทศ

แม้ว่าประชาชนจะไม่ได้ใช้รหস্যแผนไทย 24 หลักโดยตรง แต่รหัสดังกล่าวมีส่วนสำคัญ ในการช่วยให้ประชาชนได้รับบริการด้านการแพทย์แผนไทย ที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีความปลอดภัย และมีคุณภาพในการรักษาพยาบาลจากสถานบริการของรัฐ

หลักเกณฑ์การ ออกหัตยาแผนไทย

12-12345-678-9-00123

1

ประเภทของยา

2

ตัวยาสำคัญ

3

ขนาดความแรง

4

รูปแบบยา

5

ผู้ผลิต

1.

รหัตยาแผนไทย หมายถึง รหัสที่ใช้เพื่อการบริหารจัดการยาสมุนไพรของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พัฒนาขึ้นจากรอบแนวคิดโครงสร้างรหัตยาแผนปัจจุบัน ซึ่งแสดงด้วยตัวเลข 24 หลัก ประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วนคือ ประเภทของยา ตัวยาสำคัญ ขนาดความแรง รูปแบบยา และผู้ผลิต

2.

นิยาม ยาแผนไทย (ที่ใช้ยื่นขอรหัตยาแผนไทย 24 หลัก) ความหมายตามประกาศพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 ประกอบไปด้วย

2.1 “ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” หมายความว่า

- ยาจากสมุนไพร และให้หมายความรวมถึงยาแผนไทย ยาพัฒนาจากสมุนไพร ยาแผนโบราณ ที่ใช้กับมนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยยา หรือยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกตามที่รัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนด เพื่อการบำบัด รักษา และบรรเทาความเจ็บป่วย ของมนุษย์ หรือการป้องกันโรค
- ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบสำคัญที่เป็นหรือแปรสภาพจากสมุนไพร ซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้กับมนุษย์เพื่อให้เกิดผลต่อสุขภาพหรือการทำงานของร่างกายให้ดีขึ้น เสริมสร้างโครงสร้างหรือการทำงานของร่างกาย หรือลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค

2.2

“ยาแผนไทย” หมายความว่า ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ปรง หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่มุ่งหมายสำหรับใช้ตามศาสตร์องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยหรือยาที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดให้เป็นยาแผนไทย

2.3

“ยาพัฒนาจากสมุนไพร” หมายความว่า ยาที่ได้จากสมุนไพรโดยตรง หรือที่ได้จากการผสม ปรง หรือแปรสภาพสมุนไพร ที่ไม่ใช่ยาแผนไทยและยาตามองค์ความรู้การแพทย์ทางเลือก

ประเภทของยา และการผลิต ยาแผนไทย

3. ประเภทของยาแผนไทยที่นำมากำหนดรหัส 24 หลัก

3.1 ยาสำเร็จรูป ได้แก่ ยารับประทานและยาใช้ภายนอก เช่น ยาลูกกลอน ยาแคปซูล ยาต้ม ยาผง ยาซง ยาน้ำ(รับประทาน) ยาครีม เจล ซีฟิง ยาเข้าน้ำมัน ทิงเจอร์ ยาประคบ

3.2 ยาปรุงเฉพาะราย เป็นยาแผนไทยที่ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

ประเภทเวชกรรมไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนจีน ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐ ที่มีการกิจด้านป้องกันหรือบำบัดโรคและสภาวะขาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ปรุงสำหรับคนไข้ของตน ในการมารับการรักษาครั้งนั้นๆ ซึ่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ได้ออกรหัสไว้ เป็นรหัสมาตรฐานกลางไว้แล้ว สามารถใช้เป็นรหัสเดียวกันทั่วประเทศ โดยไม่ต้องขอรหัสใหม่

4. การผลิตยาแผนไทย

ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

4.1 ยาสำเร็จรูป ผู้ผลิตต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 และผู้ผลิตภาครัฐให้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร สำหรับผู้ได้รับยกเว้นให้มีใบอนุญาต นำเข้า ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามมาตรา 18(1) แห่งพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2566 ด้วย

4.2 ยาปรุงเฉพาะราย ผู้ผลิต (ภาครัฐ) ต้องดำเนินการตามแนวปฏิบัติการปรุงยาเฉพาะราย ตามเอกสารแนบท้าย (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

ภาครัฐ

ภาคเอกชน

สูตรตำรับใหม่

สมุนไพรต่างประเทศ

5.

ผู้ผลิตยาแผนไทย ประกอบไปด้วย

5.1 ผู้ผลิตภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานภาครัฐ ที่มีการกักด่านป้องกันหรือบำบัดโรค และสภากาชาดไทย, หน่วยงานเพื่อการศึกษา เพื่อการศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ ด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

5.2 ผู้ผลิตภาคเอกชน หมายถึง หน่วยงานภาคเอกชนที่มีการผลิตยาแผนไทย โดยกรมการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก จะใช้ฐานข้อมูลบริษัทผู้ผลิตยาเอกชน มูลนิธิ องค์การเภสัชกรรม ที่ผ่านการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จากเลขทะเบียน 3 ประเภท คือ

- (1) เลขทะเบียน **G** คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์ผลิตในประเทศ
- (2) เลขทะเบียน **H** คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์แบ่งบรรจุ
- (3) เลขทะเบียน **K** คือ ทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณสำหรับมนุษย์นำเข้า

6.

กรณีการขอรหัสยาแผนไทยที่เป็นสูตรตำรับที่คัดค้น พัฒนาขึ้นใหม่ (ผู้ผลิตภาครัฐ)
มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 6.1** การตั้งตำรับยา ต้องเป็นไปตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย/ องค์ความรู้การแพทย์ทางเลือกอื่น หรือ
- 6.2** มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่ายาตำรับนั้นมีสรรพคุณตามที่กล่าวอ้าง
- 6.3** ต้องเป็นเภสัชตำรับของ หน่วยงานบริการ ตามข้อ 5.1

7.

กรณียาสมุนไพรต่างประเทศ

เช่น ยาสมุนไพรจีน ยุโรป ต้องมีข้อบ่งชี้ว่าเป็นยารักษาโรค

8.

แนวปฏิบัติในการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นผู้รับผิดชอบในการออกรหัสยาแผนไทย

3)

ระบบงานสารบรรณ (การลงทะเบียนรับ-ส่งเอกสาร)

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
- สถาบันการแพทย์แผนไทย กลุ่มงานมาตรฐานบริการ

4)

ตรวจสอบความถูกต้อง (รายการยา)

- ยาเดี่ยว / ยาตำรับ
- ชื่อยา / ชื่อการค้า
- สรรพคุณยา-ข้อบ่งใช้
- ขนาดความแรง / รูปแบบยา / ผู้ผลิต
- เลขทะเบียนยา (กรณีเอกชน, มูลนิธิ ฯลฯ)
- สูตรยา (พร้อมรายละเอียดยา สัดส่วนส่วนน้ำหนัทยาทั้งหมด)

5)

รหัสยาแผนไทย 24 หลัก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ดำเนินการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก
และตรวจสอบความถูกต้องของรหัส

6)

รหัส TTMT

จัดทำโดย สำนักมาตรฐานระบบข้อมูลสุขภาพไทย (สมสท.)
เครือข่ายนักวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
โดยกรมการแพทย์แผนไทยฯ จะเป็นผู้ประสานงานในการออก
รหัส TTMT ให้กับหน่วยงานที่ยื่นขอรหัส)

7

ตรวจสอบความถูกต้องของ

- รหัสยาแผนไทย 24 หลัก
- รหัส TTMT

หลังจากกำหนดรหัสเสร็จสิ้น ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย
เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอ **ชำระค่าธรรมเนียมในการออก
รหัสยาแผนไทย 24 หลัก** ตามระเบียบที่กำหนด
เมื่อชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการ
เผยแพร่รหัสยาในลำดับถัดไป ทั้งนี้ ผู้ยื่นสามารถขอรับใบเสร็จ
รับเงินได้ที่กลุ่มงานคลัง กรมการแพทย์แผนไทย

8

ส่งข้อมูลเพื่อเผยแพร่และจัดเก็บเข้าฐานข้อมูล

กรมการแพทย์แผนไทยฯ จัดทำหนังสือส่งข้อมูลรหัสยา
เพื่อเผยแพร่ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเก็บ
เข้าฐานข้อมูล

9

เผยแพร่ข้อมูลรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

กรมการแพทย์แผนไทยฯ ดำเนินการเผยแพร่
ข้อมูลรหัสยาแผนไทย 24 หลัก
ผ่านทางเว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยฯ

10

ทำหนังสือแจ้งผู้ผลิต

กรมการแพทย์แผนไทยฯ จัดทำหนังสือแจ้งผู้ผลิต
เรื่อง การกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก

11

เสร็จสิ้นกระบวนการ

เอกสารที่ต้องเตรียม

1 หนังสือแจ้งความประสงค์ขอหস্যาแผนไทย 24 หลัก

2 แบบฟอร์มการขอหস্যาแผนไทย 24 หลัก

3 กรณีภาคเอกชน/วิสาหกิจชุมชน ให้แนบเอกสารเพิ่มเติม ดังนี้

3.1 สำเนาเอกสารการขึ้นทะเบียน (G, H, K) กับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้แนบมาด้วยทุกครั้ง

3.2 สำเนาใบอนุญาตการผลิตยา/ผลิตภัณฑ์สมุนไพร

3.3 สำเนาขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

- แบบฟอร์มการยื่นขอหস্যา สามารถ Download เอกสารได้ที่
- เว็บไซต์กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก <https://www.dtam.moph.go.th/thai-med-code/>
- อยู่ในเอกสารดาวน์โหลดเพิ่มเติม แบบฟอร์มการขอหস্যาแผนไทย 24 หลัก รูปแบบไฟล์ excel

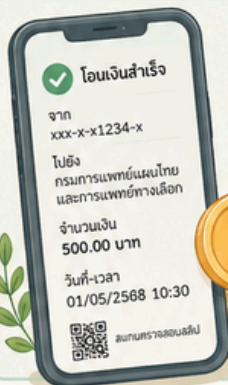
สแกนเพื่อดาวน์โหลด

4 หลักฐานการจ่ายค่าออกรหস্যาแผนไทย 24 หลัก

ภายหลังจากการกำหนดรหัสทั้ง 3 ชุดเสร็จสิ้นและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอชำระค่าธรรมเนียมในการออกรหস্যาแผนไทย 24 หลัก ตามระเบียบที่กำหนด เมื่อผู้ยื่นคำขอได้ชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว

ให้ส่งสลิปการชำระเงิน มาทางอีเมลกลุ่มงาน dq2559@gmail.com

จากนั้นหน่วยงานจะดำเนินการเผยแพร่หস্যาแผนไทย 24 หลักในลำดับถัดไป

แนวทางการ ใช้ดุลยพินิจ

1

- ผู้ยื่นขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก จะต้องยื่นรายการยาที่เป็นไปตามประกาศพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 และหลักเกณฑ์การออกรหัสยาแผนไทยอื่นๆ ที่กำหนด

2

- หากรายการยาตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของเอกสารอื่นๆ

3

- แต่หากมีเอกสารที่ต้องแก้ไข หรือ ขอข้อมูลเพิ่มเติมทางเจ้าหน้าที่จะแจ้งแก้ไขกลับไปให้ผู้ยื่นขอ ให้ดำเนินการแก้ไขตามที่แจ้ง ก่อนส่งกลับมาให้ตรวจสอบอีกครั้ง หากเอกสารถูกต้อง ครบถ้วนจะดำเนินการออกรหัสยาแผนไทย 24 หลักต่อไป

4

- หลังจากการกำหนดรหัสเสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นค่าขอชำระค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่กำหนด หากชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว จะดำเนินการเผยแพร่รหัสยาแผนไทย 24 หลักที่หน้าเว็บไซต์ในลำดับถัดไป

1. ความสำคัญของการมีรหัสยาแผนไทย24 หลัก

ก่อนมีรหัสยาแผนไทย24 หลัก

ในอดีต การใช้ยาแผนไทยในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ยาสมุนไพรที่มีสรรพคุณใกล้เคียงกันอาจถูกเรียกชื่อแตกต่างกัน หรือ มีข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบยาและแหล่งผลิตไม่เหมือนกัน ส่งผลให้การบันทึกข้อมูล การติดตามการใช้ยา และการอ้างอิงข้อมูลระหว่างหน่วยงานทำได้ยาก และอาจเกิดความสับสนในการสื่อสารข้อมูลด้านยา

หลังมีรหัสยาแผนไทย24 หลัก

เมื่อมีการกำหนดรหัสยาแผนไทย 24 หลัก ยาแผนไทยแต่ละรายการจะมีรหัสประจำตัวที่ชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขสามารถเรียกใช้ข้อมูลยาเดียวกันได้ถูกต้อง ทำให้การบันทึกข้อมูล การติดตามการใช้ยา และการบริหารจัดการยาแผนไทยเป็นไปอย่างมีระบบมากขึ้น

สำหรับประชาชน

แม้จะไม่ได้เห็น หรือ ใช้รหัสยาโดยตรง แต่จะได้รับประโยชน์จากการได้รับยาที่มีข้อมูลชัดเจน ได้รับบริการที่มีมาตรฐานเดียวกัน ลดความคลาดเคลื่อนในการให้ยา และเพิ่มความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยของการรักษาด้วยยาแผนไทยในสถานบริการของรัฐ

คำถามที่พบบ่อย (Q&A)

2. ใครเป็นผู้ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลัก

รหัสยาแผนไทย 24 หลัก เป็นรหัสมาตรฐานที่ใช้ภายในระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้รหัสดังกล่าว ประกอบด้วย

2.1

โรงพยาบาลของรัฐ และหน่วยบริการสาธารณสุข

ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลักในการบันทึกข้อมูลยาแผนไทย และยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาพยาบาล การจัดการคลังยา การให้บริการเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและการรายงานข้อมูลการใช้ยาให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สปสช. , กรมบัญชีกลาง

2.2

หน่วยงานด้านระบบข้อมูลสุขภาพของภาครัฐ

ใช้รหัสยาแผนไทย 24 หลักในการรวบรวม วิเคราะห์ และพัฒนาฐานข้อมูลด้านการใช้ยาแผนไทยในระดับประเทศ เพื่อสนับสนุนการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านสุขภาพ

ประชาชนไม่จำเป็นต้องยื่นขอรหัสยาด้วยตนเอง ประชาชนมีบทบาทเพียงเข้ารับบริการรักษาพยาบาลตามปกติ และสามารถมั่นใจได้ว่ายาแผนไทยที่ได้รับ ได้ผ่านการบันทึกข้อมูลภายใต้ระบบรหัสมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งช่วยเสริมความถูกต้อง ความปลอดภัย และคุณภาพการให้บริการด้านการแพทย์แผนไทย

ความถูกต้อง

ความปลอดภัย

คุณภาพการให้บริการ

Q & A

คำถามที่พบบ่อย (Q&A)

3. ประชาชนได้ประโยชน์อะไรจาก รหস্যแผนไทย 24 หลัก

แม้ว่าประชาชนจะไม่ได้ใช้รหস্যแผนไทย 24 หลักโดยตรง แต่การมีระบบรหস্যมาตรฐานดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์ในหลายด้าน ดังนี้

3.1 ได้รับยาที่มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

รหস্যแผนไทย 24 หลัก ช่วยให้ยาแผนไทยและยาสมุนไพรที่ใช้ในโรงพยาบาลและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ มีข้อมูลอ้างอิงที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ลดความแตกต่างของชื่อยา รายละเอียดของยา

3.2 เพิ่มความปลอดภัยในการใช้ยา

รหস্যจะช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาแผนไทย มีความชัดเจน ตรวจสอบย้อนกลับได้ ส่งผลให้การให้ยาเป็นไปอย่างถูกต้อง ลดความคลาดเคลื่อน และเพิ่มความมั่นใจให้ประชาชน

3.3 สนับสนุนการเบิกจ่ายค่ารักษาอย่างถูกต้อง และเป็นธรรม

ระบบสวัสดิการและกองทุนด้านสุขภาพสามารถอ้างอิงข้อมูลเดียวกันได้ ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการเบิกจ่าย ประชาชนได้สิทธิประโยชน์ด้านการรักษาถูกต้องตามที่กำหนด

3.4 ช่วยพัฒนาระบบการแพทย์แผนไทย

การใช้ยาแผนไทยภายใต้ รหস্যแผนไทย 24 หลัก สามารถนำไปวิเคราะห์และวางแผนพัฒนานโยบายด้านการแพทย์แผนไทย การจัดบริการ และการพัฒนาคุณภาพการดูแลสุขภาพของประชาชนในระดับประเทศ

Q & A

คำถามที่พบบ่อย (Q&A)

4.

ทำไมยาสมุนไพรชื่อเดียวกัน แต่อาจดูต่างกันในแต่ละโรงพยาบาล

เนื่องจากแหล่งผลิต รูปแบบยา หรือขนาดความแรง อาจแตกต่างกัน

5.

ประชาชนสามารถตรวจสอบรหัสยา ด้วยตนเองได้หรือไม่

ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเอง หากมีข้อสงสัยสามารถ สอบถามเจ้าหน้าที่ของสถานบริการได้ หรือ ตรวจสอบที่เว็บไซต์ของกรมการแพทย์แผนไทยฯ

6.

ยาแผนไทยเอกชนใช้รหัสเดียวกันหรือไม่

ยาแผนไทยที่ใช้ในหน่วยบริการของรัฐจะใช้ รหัสมาตรฐานนี้ หากผู้ผลิตเอกชนรายนั้น ต้องการขายยาให้กับหน่วยบริการของรัฐ จะต้องยื่นขอรหัสยาแผนไทย 24 หลัก เช่นกัน

7.

ยาแผนไทยที่ได้รับจากโรงพยาบาล ปลอดภัยหรือไม่

ยาแผนไทยที่ให้บริการในหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐ อยู่ภายใต้ มาตรฐานด้านการผลิต การจัดการ และการใช้ยา จึงมีความปลอดภัย เมื่อใช้ตามคำแนะนำของผู้ประกอบวิชาชีพ

8.

ทำไมยาปรุงเฉพาะรายของผู้ป่วยแต่ละคน ไม่เหมือนกัน

ยาปรุงเฉพาะรายเป็นการปรับยาให้เหมาะสมกับอาการและสภาพ ร่างกายของผู้ป่วยแต่ละราย แม้จะมีอาการคล้ายกัน ยาที่ได้รับอาจ แตกต่างกันได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของการแพทย์แผนไทย

Q

&

A

คำถามที่พบบ่อย (Q&A)

9. หากประชาชนมีอาการไม่พึงประสงค์ จากการใช้ยาแผนไทย ควรทำอย่างไร

ควรหยุดใช้ยาและแจ้งให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ดูแลให้ทราบโดยเร็ว เพื่อประเมินอาการและให้คำแนะนำหรือการดูแลที่เหมาะสมต่อไป

จากโรงพยาบาล

VS

จากร้านทั่วไป

10. ยาแผนไทยที่ซื้อจากร้านทั่วไป กับยาที่ได้รับจากโรงพยาบาล ต่างกันอย่างไร

ยาแผนไทยที่ได้รับจากโรงพยาบาลเป็นยาที่อยู่ภายใต้ระบบบริการของรัฐ มีการบันทึกข้อมูลและควบคุมตามมาตรฐาน ส่วนยาที่จำหน่ายทั่วไปอาจไม่ได้อยู่ในระบบเดียวกัน ประชาชนควรเลือกใช้ยาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

11. ประชาชนสามารถขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับยาที่ได้รับได้หรือไม่

สามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับชื่อยา วิธีใช้ และข้อควรระวังจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ให้บริการได้โดยตรง

12. รักษายาแผนไทย 24 หลัก มีผลต่อค่ารักษาพยาบาลหรือไม่

รักษายาแผนไทยช่วยให้ระบบการเบิกจ่ายและการจัดการข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง แต่ไม่ได้ทำให้ค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น

13. หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้ยาแผนไทย ควรติดต่อได้ที่

สามารถสอบถามได้ที่โรงพยาบาลหรือหน่วยบริการที่รับการรักษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามช่องทางที่ระบุไว้ในคู่มือ

14.

หากประชาชนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการใช้ยาแผนไทย สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ช่องทางใด

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

โทรศัพท์ 02-591-7007 ต่อ 3503

เว็บไซต์ : <https://www.dtam.moph.go.th>

สแกนเพื่อเข้าสู่เว็บไซต์

จัดทำโดย

กลุ่มงานมาตรฐานบริการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข

